ЕГИШЕ
ЧАРЕНТ'С

ЛЕНИН ҮӘ'ЛИ

hайпетhрат

Егише Чаренц

ЛЕНИН У Э'ЛИ

Гайпетрат
Ереван
1957

Т'әрщмәкьрьн: МИҚ'АЕЛЕ РӘШИД
СЬӇ'ИДЕ ИБО

EZDIKI.COM

ЕГИШЕ ЧАРЕНЦ

ЛЕНИН И АЛИ

(На курдском языке)
Армянское государственное издательство
(Айпетрат), Ереван, 1957

ЕГ'ИШЕ ЧАРЕНТ'С

Сала 1897-а ль Qəрсе жь дйа хwə бу шаирəки əрмəнии навдари мəзьн Ег'ише Чаренте (Ег'ише Абгари Сог'омонйан).

Ег'ише зарöти у хортанийа хwə ль wедəре жи дəрбазкьр, ль бажаре бь кəла хwəйə кəвнə hасе, бь чəме хwəи ляма-лями чьванə, бь гəлие хwəи к'ури занг у зьнар, у бь мерг у зəвиед хwəйə h'əзар рəнги э'йан. Ль wедəре тə öса жи дькарьбу бьдита казьрмед əскəриейə рəнгрəшə рəнгтари, чарсуа нə awqa мəзьнə филоqачойə бь h'əри, дьк'анə жь дьк'анед чук у мəзьн.

Хəмла роньлате бь wи бажари дьк'ат. Бьнəлиед əрмəнира щинарикə хwəщ дəрбаз дькьрьн адьрбещана у урьса, к'örда у гəлəке дьне.

Ег'ишее чучьки шə'рəза həма дь wи бажа-

рида жи чэ'внаси дьнйальке бу, дь wьрда жи к'этэ рйа хwэндьне.

Сала 1915-а Чарентс дьчэ Москвае. Ль ведэре э'мьр у говэка дитьна wи тенэ гöhастьне. Москва гэлэки мэзьн бу, ле йа сэри эw бу, wэки шаире дьли назьк qэwмандьнед революсиа Октйабрейэ Сосиалистиейэ Мэзьн ль бэр чэ'ве хwэ дитьн. Т'эви we бу, жь бона азайа п'ала у гöндийа бу эскэрэки Ордийа Сорэ азадар. Эw сала 1918-а бу у hэма we тэреqе жи дьк'эвэ нава щерге Партиа Комунистие. Шаире к'эмал, wэки бэре жи ньвисибу, hежа дьбэ дэнгбеже революсиае, дэнгбеже дэwран-дьнйа тэзэ.

Сала 1919-а зьламе бэре сьмела тэзэ худаи вэдьгэрэ те Эрмэнистане, ль к'едэре рожа рэш дашнака h'öкömдари дькьр. Wэлат жь дэсти шер, тöнэбуне бэрп'е дьчу, ль hэр qölч у бу-щаха мьрьне п'эре хwэ вэдьбу, у кэсэки бawэр нэдькьр, wэки чьра wи h'эта сьбе we бьшöхölэ...

Егишее шаири wэтэнh'ьз эw гьшк бэр чэ'ве хwэ дьдитьн, дь хwэда дьп'эрьти у гав у сэh'эт, hивйа we роже бу, чька чьчах wэтэне wида жи wе чебэ qэйдэщерге сосиалистие, эw жи нолани Урьсета азадар бьбэ wэлате советстане. У сэh'эта эw рож hат, бь арик'арийа щьмаэ'та

урьсэ мэзьн сала 1920-и, 29-е нойабре Эрмэнистан бу wэлате советие, Е. Чарентс бь шэwата дьле хwэ эw рожа тариqи сэлам у сьлав кьр.

1925-е сале шаир реwитие ль wэлатед дэрэкэ дькэ, дьчэ wэлатед Роме, Франсиае, Италиае, Германиае. We hьнге чэнд поэм у шьеред тэзэ дьньвисэ, чаwа «Ленин у Ə'ли», «Стамбол», «Элегиа ль Венетике ньвиси» у чэнде дьне.

Сала 1934-а Чарентс чаwа делегатэк жь делегатед ньвиск'аре Эрмэнистане тэви Qöрьлта ньвиск'аред советие h'эмтьфаqиейэ пешьн дьбэ: дэрhэqа бэдэwньвисара советие бь к'елмэкэ мэзьнэ п'ьр h'эwаск'ари пешда те.

Нава wи wэхтида шаире дьнеди, хенжь э'франдьнед хwэйэ бэре ньвиси, дö бэрэвокед тэзэ жи дьдэ чапкьрьне: йэк «Էպիկական լուսարաց» («Бэрбанга эпикие»), йа днье «Գիրք ճանապարհի». («К'ьтеба сэр ре»).

Егише Чарентс мьр сала 1937-а, мэhа нойабре.

* * *

Революсиа Октйабрейэ Сосиалистиейэ Мэзьн, эвэ эw к'ан, wэки qэwат у сэh'эт да qэлэма Е. Чарентсэ бэдэwготьнейэ бэдэwнэхш.

Чawa кӧ гӧл дəр бьhаре дьбьшкьвə, əw жи öса вəбу, гəш бу, к'əл бь дьле wи к'ət у бəдəwготьнед wəкӧ дӧр у щəwahьр ль сəр к'агəза сьпи робун, резбун, бунə к'ьтеб— «Чарентснəмə». Ə'франдьнед шаире бьлйан жь алие щь маə'те зутьре hатьнə наскьрьне. Əw hатə к'ьвше чawa шаирəки бь таланти h'ьзкьри дь дəwрана мəйə сосиалистиеда.

Шаире навидəнг бь хəбəр бəдəwготьне, жь h'ьзкьрьна дьл шьер, сəphати—бəйтед xwə п'ешк'е ши пешик'аре Партиа Комунистие Ленине Мəзьн кьрьн, wи мəрьви, wəки сəрк'ари ль щьмаə'та кьр у wəлат жь тə'ли-тəнгиа, жь мьрьне у хəлае да хьлазкьрьне. Нава ньвисаред xwəйə к'урнетə алавгӧр бь хəбəред нəхьш у п'ешəк поэт пəсьне революйусиа Октйабре да, пəсьне п'алə у гӧндие мə мерхас. Həр резəкə Чарентс дьдə к'ьвше wət'ənh'ьзийа wийə beh'əд у h'əсаб...

Шаире щьмаə'th'ьз бь ə'франдьнед xwəра тəваи жь ньвиск'аред бьращьмаə'тед мə у жь ед wəлате дəрəкə гəлəк тəрщьмəкьрьнə. Əwа на бь томəрийа xwə баqə гӧльц нава бəдəwньвисара əрмəниейə кəвнə тəзəда.

Чарентсе шаир бь бəдəwньвисаре xwəйə дьлбеж öса жи ə'йанə нава литературра бьращьмаə'тед советиеда. Ə'франдьнед wи дьхуньн

бь гәләк зьмана. Ньвисаред Чарентс öса жи hатьнә тәрщьмәкьрьне бь зьмане к'öрди, чаwа «Ленин», «Ленин у Ә'ли», «К'ьлам колхозванар'а», «Октйабрк'р'а» у ед дьне.

«Ленин у Ә'ли», wәки дьдә к'ьвше h'ышйарбун у хwәнаскьрьна хәбатчие роhьлате, h'ъзкьрьна wи бәр бь пешик'аре щьмаә'та Ленине Мәзьн, ньвисарәкә гәләки h'ъзкьри у ә'йанә. Әw тәрщьмәкьрьнә шаиред навә'йан Ә. Ә'вдал у Щ. Щәлил. Әва жи тәрщма wейә сьсйанә, wәки hатийә кьрьне жь алие шаиред щаhьлә к'әмал М. Рәшид у С. Ибо. Бәхтр'а әва пашьн wә'дәки öсаи к'ьвш дәрте, гава 60 салибуйина Е. Чаретс тәмам дьбә.

Нобелйана 60 салибуйина шаире әрмәнии навдәнги ә'йани советие Егише Чарентс, wәки we бьбә сала исальн мәhа сентйабре, we бьбә ә'йдәкә мәзьн нә кö тәне бона бәдәwньвисара республика мә, ле öса жи бона тәмамийа бәдәwньвисара бьращьмаә'тед Wәтәне мәи п'ърмилиони п'ързьман.

Н'. ЩЬНДИ

6 апреле, с. 1957
Ереван

ЛЕНИН У ӘЛИ

I

Мәрќәза дьнйае Московә.
Москов Мәккәе жи кәвнтьрә.
Москове зедә т́ӧ шәһәр т́ӧнә.
— Чьмки дь Московеда
Ленин бь хwә дьдәбьрә.

Трапизон жь Москове дурә.
Жь Трапизоне пәйа т́ӧ щара
Нькари тӧ һәр́и Москове.
Һәрке хwәйзер́и
Тӧе гәмие сиар би,
У бәре тӧе һәр́и Батьме,

Паше бь машине
Тӧе һәр́и Т̆ьлбисе,
Па́ше Бәќие,
Ростове:
Дур́а тӧе һәр́и-һәр́и
У т́әзә
Бьгһижи Москове.

Ай, һәма ль we Москове
Ленине архадаш дьжи.
Әw, кӧ мәзьнә, чаwа хәлифе
һәри мәзьн,
Ле хәлифәки ӧса,
Кӧ т́ьме занә жь ҥале фьqара.
Һәма әwә мә́ни,
Кӧ wи ҥьз дькә Әлие трапизони.

Сәр qәйкокәке Әли берчийә.
Һәqе wи мәһе —
Се лир у нивә,
Ле дьхәбьтә жь сьбе ҥәта әваре.
У сьҥаб
Ҥьз дькә wи,
Чаwа мәрќәб —

Бажо,
Бажо,
Бажо.

Әли жь Ленин ӈьз дькә.
Дәрһәqа Ленин wиṕа
Гәмичики урьс готийә.
У шькьле Ленин
Нишани wи дайә.
Готийә:
— Ленин—каṕош.
Әли готийә:
— Чок?
Урьс готийә:
— Йа?
Ленин вар—
Буржуй йок.
Буржуй-демәк зәнги,
Демәк әфәнди, аґа:
Әw, кӧ шӧхӧл накьи,
Ӄәда хәлqе дьхӧн
У ӈьз дькьи,
Ṫьме

Ль ḱәнәра бә́ре
Рунен нәрдие бьлизьн.
Фә́мкьрьбу Әли:
«Ленин-бейук хәлиф».
«Бәйук хәлиф», ле йәки öса,
Кö т̇ьме занә жь ḣале фьqара.
Әли бь ḣьзкьрьна хwә щәфаḱеши
Ḣьз дькьр жь wи,
Жь wи Ленине дур.

II

We роже ль Москове шин бу,
У шинә-гьран бу.
Тә дьго пролетар эт̇им буйә,
Ḱи кö незики wи бу—
Ида заньбу:
Сәрḱаре Сор т̇öнә.

Сәрḱар ч̇ә́ве хwә гьртьбу,
Кö т̇ö щара вәнәкә ида,
Разабу Сәрḱар
Бь хәwа ранәбуне.

Компартиае we роже ида
Дьда һəв тамар бь тамар
Qəwətед хwə, кӧ чекə һəсаре
Бəр өндабуна хədар.

У һəр пролетар we роже
Ль Москове, Бəкие, Ъльбисе
Өмьре хwə кьрьбу бетон,
Рӧһе хwə—чьгун:
Хwə qаимкьрьбу, wəки сьбе
Дəwса өндабуна һьзкьри
Кӧлмəкə щи-wар бьдə
Сəр qьрка нəйар.

Бь дьле шəwат we роже
Wəлетда һəр пролетарəки
Өса заньбу qəй бежи ъəзə,
Ъəзə һатийə рожа шер
У əwе кӧщумкə бь бəрк,
У щəмкə һəму qəwəта,
Бьдə һəв һəму тамара,
Кӧ диктатура пала бьминə
У алткə—

Бей Илйич...

III

У радио we роже фьр̇и,
Чаwа шур, кӧ qәт дькә дьне,
We роже радиоа щабмьрьне
Жь Москове гьhиштә Трапизоне.

We роже hаqас бу хәбат,
Кӧ жь ḣал ḱәтьбу Ә̀ли,
Жь худане шьл бьбу бәдән,
Ле диса хәбат у хәбат.
Дьнә̀лийан wәйнах у тама̀р,
Дьдә̀фандьн әw бәр бь мал:
Дә, бәсә, дьготьн, дә, бәсә
Wәстандьна тә...

Эвар бу.
Ḱәнәре бә̀рейи тә̀рир̇а
Ә̀ли дьчу мале.
Ньшкева ль ḱәнәре бә̀ре
Әwи насе хwә урьс дит.
Незик бу,
Кӧ бежә—сәлам,

Дәст бьде чаwа насе кәв̥н
У беж̦ә һеди
«—Карашо Ленин».

Незик бу.
Мәлул бу гәмичи.
Деми нәнас бу. Бәрхwәк̇әти.
У нәгот «драстиа» һәрт̇ьм.
Ле—
Һеди
«—Әли, Ленин йок».
У һаqас.
Дурк̇әт.
Тә дьго
Пеләкә тәр̇ьки леда.
У фә̇мк̦ьр нета хәбәрайә рәш
Әлие гәмичи...

IV

Шәвә.
Разайә Трапизон.
У сәк жи qә накә ә̇wтин.

Т̌əнę жандарм, нола куч̇ька,
Ḱьшйарə:
Ль ḱуче дьгəр̇ə.
Дьлəрьзьн спьндаре рəш,
Тə́риер̇а дькьнə п̇ьстəп̇ст,
Кö растə, Трапизон разайə,
Ле Əли we ḱьшйарə.

Бəр д̇иwарар̇а, бəр бь тə́рие
Əли тəлə-тəл дьчə.
Əли кəр̇ə-кəр̇ дьчə—
Ḱöда?
—Т̌əне бь хwə занə.

У awa незики тамəки бу—
Ḥеди, бедəнг.
Сəр диwер ḥəйə т̇əхтə,
Ле Əли занə—
Сəр wи т̇əхтəйи
Ḱьшандьнə шькьле
Дə'с у чакуч'е
Садə.

Жандарме Һуртьрши, Һӧр̇
Ль ѡьр дьзива дьгәр̇ә,
Бажерда ѡи тамир̇а дьбежьн

«Консулат рус».

Минани дьза Әли те бәр там.
Жандарм рәх ѡир̇а дәрбаз дьбә.

Ле Әли дьзива, Һеди
Незики дери дьбә.
Ль зәнгьл дьхә.
Жь зәнгьл зизтьр
Нава шәведа
Дьләк
Дьк̇ӧтә.

Дәри вәдьбә.
Дьк̇әвә Һӧндӧр̇,
Т̇әк qәрәѡьлә,
Кӧ Һе Һьшйарә.
Әѡ пас дькә
Әлие кардаш:
Һәвр̇а гәләки хѡә ль аве данә.

Ле иди шәвә:
Дәрәнгә иди:
Чьра ћатийә гәло Әли?
— Консул...
— Кә, кә...
—Шәвә.
— Дәрәнг.
Ле бәхте Әлира
Ньшкева консул дәрте.

— «Ленин йок?»—Әли дьпьрсә.
Нә кьс у нә дәнг.
Чawa көл ќәт дьле wи.
У Әли синге xwә дьхә,
Дьбежә ћеди:
«—Неѓ карашо».

У паше әрде дьнћерә,
Төе бежи жь тьштәки дьтьрсә,
Дьбежә бь ќәлә ѓьжи:
«—Әли плох. Әли-аґлиор».

Сәре хwә бәржер дькә,
Бе дәнг
Дәрде хwә дьбе, ḱӧрмәте дьдә—
У—
Ḱипи диwерва дьчә...

V

Иди чь?
Qәт.
Бона ḱән
Йане жи гьри бь т́әґмина мьн
Мө́нә т́ӧнә.

— Сәлам архадаш Әлир́а!
— Алт́ьндари шӧхӧле Илйичр́а!

1925.

Редактор Һ'. Щьнди
Шькьлчи А. Геворгйан
Редакторе бәдәwсьнә'тие Г. Кохан
Редакторе тех. В. Галстйан
Коректоре контрол Г. Һакобйан

ВФ 07476 Т'әмбә 1233, Тираж 1000

Қагәз 70×92¹/₃₂ Бәлгнәшьре мәнгәне 1
Бона нәшьре һатийә спартьне 3/V с 1937
Бона нәшьркьрьне һатийә qолкьрьне 27/VII
с. 1957
Бьһа 25 к.

Нәшьрхана I-е йа идара һайполиграфһрате
Ереван, соqаqа Алавердйан № 65, с. 1957

EZOKI.COM